

Саулукъ, жүрек тынчлыкъ, насып сизге, багъалы тиширыула!

Баш кюн, тотурну ал айы (март), 6, 2023 жыл

№ 25 (21226)

ЗАМАН

Газета издаётся на балкарском языке с 1924 года

Интернет-версия: gazeta.zamankbr.ru

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ
ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ

ВРЕМЯ

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА
КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Жолоучулукъ

Казбек Коков Херсон областьда тамамланыллыкъ жумушланы сюзгенди

КЪМР-ни Башчысы Казбек Коков Херсон областьда болганды. Анда ол Скадовский, Голопристанский, Каланчакский муниципал округланы аскер-граждан администрацияларыны башчылары Сергей Швайко, Геннадий Неделков эмда Пётр Мустинович бла тубешгенди.

Ушакъны кезиунде ол округлага гуманитар болушлукъну къурауну, объектлени аягъы юслерине салыуну, сабийлени Къабарты-Малкъарда солутууну юсюнден алгъын къол салынган келишимлеге кере тамамланыллыкъ жумушланы планы сюзюлгенди, былтыр бардырылган ишни эсеплери да чыгъарылгандыла. Скадовскде кеп фатарлы юйге тынгылы ре-

монт этилгенди. «Колокольчик» яслини башында къанжалы алышындырылганды, Каланчак элде 1-чи номерли мектеп жангыртылганды.

Ол сагъынылган элде, дагъыда Антоновкада сабий майданла тапландырылгандыла. Новониколаевкада дагъыда бирин тап халгъа келтириу бошала турады. 2022 жылны июль айындан бери Къабарты-Мал-

къардан ол муниципалитетлеге гуманитар жюкле жыйышдырылып берилгенди, ол санда ашазыкъ, суусап суула, дарманла да. Социал учреждениялага уа къурулуш материалла, компьютерле, юйде керекли техника, школ оборудование, сабийлеге саугъа хуржунла ётдюрюлгенди.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы К.В. Коковну Тиширыулары халкъла аралы кюню бла АЛГЪЫШЛАУУ

Къабарты-Малкъарны багъалы тиширылары!

Сизни Тиширыулары халкъла аралы кюню бла жюрегимден кызыу алгъышлайма! Бу жаз башы байрам Сизге суююмлю кезден къарауну, сизни бла сейирсиниуну, улуу хурмет да этилгенини белгисиди. Тамашалыкъ сыфатыгъыз эмда сейирге къалдырган ич дунягъызны кючу бирге алат келишеди. Чомартлыгъыгъыз эмда жюрек халаллылыгъыз бла уа дуняны бютюн иги, бютюн ырахатлы этесиз.

Фахмулулугъуз, ишлей билгенигиз, жашауда бола турганнга сансыз къарамагъаныгъыз а бизге бютюн багъалыдыла. Айхай да, юйлерини от жагъаларыны жылыуларын сакълагъан, сабийле ёсдюрген, юйорню ахшы терелерин андан ары бардырган тиширыулага да бизни жюрек ыразылыгъыбызны чеги жокуду.

Шендю Ата журтубузну кеслерин аямай къоруулаган аскерчилерибизни аналарына, юй бийчелерине, эгечлерине бла кызыларына энчи жюрек жылыулугъум бла ыспас этерге сюеме. Биз жашларыбызны Хорлам бла сау-саламат къайтырларын ашыгъып сакълайбыз.

Къабарты-Малкъарны битеу тиширыуларын алгъышлай, саулукъ, насып, ырахатлыкъ тежейм. Бар игиликле да сизни болсунла!

Тиширыулары халкъла аралы кюнюне жораланган материалланы 9,10, 11-чи бетледе окъугузу.

Жазылыу-2023

Газетни алыргъа энгта да онг барды

Хурметли жамауат!

Сиз бир тюрю сылтаула бла «Заман» алалмай тура эсегиз, аны алып башларгъа онг барды. Почтага барып, жазылыуну жыйырма бешинчи мартха дери жарашдыр-

сагъыз, ана тилибизде чыкъган газетни биринчи апрельден окъуп башларгъа боллукъсуз.

Юч айга жазылыуну багъасы **400 сом 86 капекди.**

БИЗНИ ИНДЕКСИБИЗ – П 5893

Байлампыкъла

4 бет

Кеп болмай Къабарты-Малкъар кырал университетде Кърымны эм Севастопольну вузларыны келечилери бла тубешу болганды.

Бирге ишлеу къыйматлы болур ючюн

Устазны бла насийхатчыны жылы

9 бет

Алгъаракълада республикада Устазны бла насийхатчыны жылын къууанчы халда ачылыуу бла байлампы ингерде белгиленген педагоглары санында Къартлыкъланы Аминат да болганды.

Сабийлени умутларыны жилтинлерин ышыра

Казбек Коков Херсон областыда тамамланыллык жумушларыны сюзгенди

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Казбек Коков Каланчакда жангырылган школну жоклаганды, аны башчылары бла не керек болганыны юсюнден селешкенди. Анга кере уа КМР-ни Правительствосуна мектепни актывый эмда спорт залларына керекли затла алырга буюрганды.

Юч муниципал округну да аскер-граждан администрацияларыны башчылары Къабарты-Малкъарны башчыларына бла аны жамауатына социал магъаналы объектине аягы юслерине салыуға эмда Херсон областыны сабийлери солурча эмда саулыкларыны кючлендирчирча

онгла кыраганлары ючюн жюрек ыразылыкларыны билдирин тилегенди Казбек Коковдан.

Къабарты-Малкъар округлаға болушлук этиуну андан ары бардырлыкды. Скадовскну орамларынан биринде суу ыргылыны бир кесегин, 1-чи номерли школда медицина кабинетни, Михайловкада уа амбулаторияны жангыртырга белгиленди.

Казбек Коков Къабарты-Малкъардан барып, Скадовскну ара шахар больницасында ишлеген врачла бла да тубешкенди. Анда анестезиолог-реаниматолог специалистле жетишмегенлери ючюн ачыганлаға, жаралы болганлаға терк

болушлук берир амал болмаганды. Больницаны башчысы былтыр Казбек Коковдан болушлук тилегенди. Къабарты-Малкъарны врачлары олсагат ары барырга хазырлыкларыны билдиргенди да, иш кысха заманын ичинде кыралганды.

Скадовскну больницасында республикадан барган врачлары ючюн кысаууму ишлейди. Бусагъатда медицина мамыр адамлаға, аскерчилеге да болушлук этеди, сынауларына да юйретеди. Медицина болушлук тынгылы болур ючюн битеу керекли затла бардыла. Багыу учреждениеыны баш врачы Константин Руденко Казбек Коковха жюрек ыразылыкын

билдиргенди эмда Къабарты-Малкъардан врачларыны билимлери, усталыклары да бийик даражада болганын чертгенди.

Ишчи тубешуно ахырында КМР-ни Башчысы Казбек Коков Херсон областын тийрелеринде энчи аскер операцияға кыатышхан жерлешлерибизни да жоклаганды. Эсигизге салайык, алгъаракълада Казбек Коков Къабарты-Малкъардан барып, Запорожье областыда аскер борчларыны толтурган жашлары кере барганды.

**КМР-ни Башчысыны бла
Правительствосу
пресс-службасы.**

Кенгеш

Республикада кезиулю гуманитар жюк жыйышдырыла турады

КМР-ни Башчысы **Казбек Коков** энчи аскер операция бардырылган тийреледе Къабарты-Малкъардан барып кылулук этген жашларыбызны эмда Херсон областыны республика шефлик этген районларын жоклаганына жоралап кенгеш бардырганды. Анга КМР-ни Правительствосуна Председатели биринчи орунбасары **Муаед Куниев**

эмда КМР-ни Правительствосуна Председатели орунбасары **Марат Хубиев** кыатышхандыла.

Регионну Башчысы жолочулугуну кезиунде аскерчиле эмда аланы командирлери бла сюзген соруулаға кере кыаллай мадарла этерге боллугуна кыарарға буюрганды. Жууук заманда керекли транспорт, техника, хапчука,

башха затла да алынырыкдыла. Республикада ашарыкыла, суусапла, дарманла, бек керекли затла бла да кезиулю гуманитар жюк жыйышдырылып башланганды.

«Озган байрым кюн ашырылган жюкно уа бизни аскерчилерибизге жетдиргенди. Бу магъаналы ишге предпринимательле, жамауат, власть органла да тири кыатышдыла. Энчи адамладан да болушлук келгенлей турады. Бу жандауурлук ишге сансыз кыарамагъанланы, бизни жигит жашларыбызны кыралны кыорууларға келлендиргенлени барысына да жюрек ыразылыкымы билдирем», – дегенди Казбек Коков.

Республиканы оноучусу дагыда Херсон областыны Скадовск, Каланчакск, Голопристанск муниципал округларына шеф болушлукну андан ары бардыргыла деп, аллай борч салганды. Алгъаракълада ол округланы администрацияларыны башчылары бла тубешууде шендю не болушлук керек болганыны юсюнден селешингенди. Быйыл алада инфраструктураны аягы юсюне салыу, социал учреждениялаға ремонт этиу ишле белгиленгенди, деп билдиргенди КМР-ни Башчысыны бла Правительствосуна пресс-службасындан.

Махтаулук

Этгюр къарындашла

Аскерде кылулук этиу не заманда да сыйлык саналганды. Бююнлюкде да алай барады. Жашларыбыз, Ата журтну жалынчаксызлыкын кыоруулауу кеслерини сыйлы борчларына санап, энчи аскер операцияға кыатышдыла, антларына кертчиликлери бла да юлгю кертюзтедиле, батырлыклары, кишиликлери ючюн да сыйлы майдаллаға бла орденлеге тийишли болдыла.

Къарындашла Эзденланы Залим бла Тамерлан да ма аллай, ким да этемленирча, жашларыбыздандыла. Кеп болмай Россейни Президенти Владимир Путинни Указы бла ала кыралны сыйлы саугалары – Жуков эмда Суворов атлы майдалла бла – саугалангандыла.

**ЭЗДЕНЛАНЫ Музафарны
жашы Залимни юсюнден**

алгъаракълада да билдирген эдик. Ол даражалы майдалга аскер борчун бет жарыкылы толтурганы, низамлыкы эмда этгюрлюгю ючюн тийишли болганды.

Бу кюнледе уа **ЭЗДЕНЛАНЫ Керимни жашы Тамерлан**

да Суворов атлы майдал бла саугаланганыны юсюнден кыуанчлы хапар келгенди.

Жашла экиси да Тёбен Чегемденди. Энчи аскер операция башланган биринчи кюнледен окыуна анда аскер кылулуклары бардырадыла. Ата журтну кыоруулауу жаны бла аскер борчларын бет жарыкылы толтурган жашларыбыз бла этемленебиз, алаға ниет чыныгыулук, кийик саулук тежейбиз, сау-саламат кыайтырларын сыйгенибизни билдиребиз.

ЮСЮПЛАНЫ Галина.

Къайгырыу

Хасанияда жер юзюлюуну хатасы кетерилликди

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы **Казбек Коков** Хасания элни баш жанында жер юзюлюуден чыкыган болумланы кетерича ишлени жууук заманда башларға буюрганды. Республиканы оноучусу КМР-ни транспорт эм жол мюлк министри **Аслан Дышеков** эм Нальчик шахар округну жержерли администрациясыны таматасы **Таймураз Ахохов** бла кенгеш бардырганды.

Сёз Аттоева орамны жанында тийрени юсюнден барганды. Жыйылууда специалистле жерге кыраганлары эм тамамланырык ишлени проект-смета документациясын хазырлай турганлары айтылганды. Жерни кючлеу

жаны бла жумушла тындырылганды, ол санда дренаж система да кышулуп.

Бусагъатда Аттоева орамда

суу барган ысла жангырылынадыла эм канализация коллекторну кырулушу бардырылады. Алгъаракълада

республиканы таматасына ол соруу бла Хасанияны адамлары келген эдиле, андан сора тийишли буйрукъла берилгенди. Жангырылган ызыланы битеу да бирге узундуклары 4 километр чаклы болукуду, километр тенгли бири салынганды. Аны бла бирге хайырланыу болжаллары аслам болган шендюнюлю полипропилен ыргыла хайырланыладыла. Ишлени майга тындырырга муратлыдыла, андан сора орамны жолун тапландыруу башланырыкды.

**КМР-ни Башчысыны бла
Правительствосу
пресс-службасы.**

Парламент

Баш борч – праволу ышангылылыкны жалчытуу

**КъМР-ни Парламентни пленар жыйылыуунда РФ-ни Юстиция министрствосуна
КъМР-де Управлениясыны былтыр ишини эсептери чыгарылгандыла.**

Ведомствону башчысы **Къужонланы Жантемир** республикалы эм жер-жерли власть органланы право жаны бла атларын тинтиу къалай къуралганыны, коммерциялы болмаган организацияланы, ёкюлени, нотариусланы ишлерине эмда гражданд болумну къырал эсепге салууга контроль къалай тамамланганыны юслеринден билдиргенди.

Управленины къуллукчулары къырал эм муниципал власть органланы праволу актлары Россейни Конституциясына келишгенлерин бла къалганларын тинтедиле. Былтыр 661 праволу актыны проектине къаралганды. Ол аны аллында жылдан 3,9 процентге асламды. «Тинтуледен сора 39 проектке эсгертиуле этилгендиле эмда келишмеулюккени кетериге кереклиси айтылганды», - дегенди Къужонланы Жантемир.

Аны бла бирге былтыр 761 мурдорлу праволу акт сюзюлгенди. Аладан сора уа 6 документде федерал излемлеге келишмеулюккеле

эмда коррупция бла байламлы бузукълуккъа болганлары ачыкъланганды. Тохташдырылган кемчиликке кетерилгендиле. Андан сора да, 50 муниципал къуралыуу уставлары да тинтилгендиле. Докладчы билдиргенча, праволу болушлукъ ишни чеклеринде Управление муниципал къуралыуу уставыны мурдорлу юлгюсюн жарашдырганды. Анга уа федерал эм регион законлада жангычылыккъа кийрилгендиле. Документ Управленины сайтында басмаланыпды.

Коммерциялы болмаган организацияла бла тамамланган жумушланы юслеринден айта, ведомствону оюучусу бююнюлюкде республикада къырал эсепде 880 организация тургъанын билдиргенди, ол санда дин, жамауат биригиуле, партияланы регион бёлюмлери эм башчала. Былтыр Управленига 240-дан аслам заявение берилгенди къырал эсепге салыуу юсюнден. «Аладан 24-сюне бир тюрлю къырал эсепге салырга эркин этилмеге-

нини юсюнден эсгертиуле чыгарылгандыла», - деп билдиргенди ол.

Былтыр жамауат организацияланы ишлерин план бла 4 эм прокуратураны эсгертиулеринде андан тышында 8 кере тинтгендиле. Аладан сора юч коммерциялы болмаган организацияны ишлеринде экстремизм бла байламлы шартла ачыкълангандыла.

Организацияладан эсепге салыуу юсюнден тилеклеге ачыкъланган кемчиликкени юслеринден да барганды сёз. Ала да жыйышдырылып, ведомствону сайтында басмаланыпдыла.

Сёз Управление право жаны бла жарыкъландыруу ишини, «тыш къыраллы агент» деген ат берилген организацияла бла байламлы оюулары, ёкюллени къырал реестрин бардыруу, гражданд болумну актларыны къырал тизмесини юслеринден да барганды.

Управленины былтыр ишини юсюнден докладны Парламент эсге алганды.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

Сынаула

Билим даражаларын ачыкълагандыла

Республиканы битеулю билим берген мектеплерини онунчу-онбиринчи классларына жюриген 185 окуучу «Химия – ол жашауду» деген ат бла бардырылган эмда географиядан «Мени жерим» деген ачыкъ олимпиадалага къатышгандыла. Ала Къабарты-Малкъар къырал университетде къуралгандыла эмда озгандыла.

Эсгерте кетейик, олимпиадада хорлаганлагъа ЕФЗ-лерине – беш, призёрлагъа уа юч балл къошулуккъу. Алага деп жарашдырылган ишле уа битеуроссей даражалы быллай сынаулары излемлерине тийишлиликке къураладыла эмда бардырыладыла.

Олимпиадаланы муратлары бла борчлары уа хунерли жаш тёлую кесибизни университетибизге окуурга кирриге кёллендирууду, аланы чыгармачылыкъ жаны бла фахмуларын айнытууду эмда илму жаны бла билимликкени, окуулулуккъуны кыйматларына тюрюндюрюуду. Андан тышында да, бу ишге алимлекрибиз да къошумчулукъ этерча къыйгырууду.

Химиядан сынау жети ишден къуралганды. Анда, башха башха темаладан билимлерин ачыкълай, жашла бла къыла вешестволаны къурамларын белгендиле эмда аланы къалай жарашдырырга боллуугу амалларын бла мадарларын баямлагандыла, урвениевланы тамамагандыла.

Географиядан олимпиада уа эки бёлюмден къуралганды – тесте бла теория. Биринчисинде ишле бу дерсни тюрлю-тюрлю кесеклеринден жарашдырылгандыла. Сабийле Россейни географияны, дуняаны социал-экономика географиясы дегенча бёлюмлене къалай билгенлерин кергюзгендиле.

Теория кесегинде уа окъ-

уучулагъа берилген къысха текстлеге тийишлиликке анда къайсы шахарны, айрыкамны, табийгат болумну юсюнден хапар барганын, демографияны юсюнден оюмларын билдирге керек болганды.

Ала уа химиядан сынаулада онунчу класслада окугъанланы арасында Бапыналаны Амина ючюнчу жерге тийишли болганды. Къызчыкъ Нальчикки онтерюнчу номерли гимназиясына жюриуду.

Мектеплени быйыл бошарыкъ сабийледен а биринчи орунга чыкъган болмаганды. Экинчи жерни уа ара харыбызны жыйырма жетинчи номерли школуну келечиси алганды.

Географияны юсюнден айтхан заманда уа, Мирзоланы Камилла (27 школ) ючюнчу орунга тийишли болганды. Эмда биология институтунда къуралып бардырылганды. Анга уа 120-дан аслам окуучу къатышганды.

Дагъыда бу конледе биологиядан ачыкъ олимпиада «Биологос» деген ат бла озганды. Ол КъМКЪУ-ну химия эмда биология институтунда къуралып бардырылганды. Анга уа 120-дан аслам окуучу къатышганды.

Бу дерсни иги билгенлерин а, шахарны огарыда сагъынылган мектеплерини келечилеринден тышында да, тёрюнчу бла оюнчюнчу гимназияларына, бир-бир предметлени терен окутхан тогузунчу номерли школуну жюригенле ачыкълагандыла. Сабийлени бла аланы олимпиадалага къатышырга хазырлаган устазланы жетимилери бла байламлы дипломлары бла саугалары арда къууанчлы халда берилдикдиле.

ТРАМЛАНЫ Зухра.

Эсгерю

Закийлени хурметлерин кёре

Бу конледе Черем шахарда КъМР-ни халкъ поэти Къулийланы Къайсынын Юйюмузейин Прохладна шахарны пионерлери жокълагандыла. Аланы къурап ары келтирген пионер организацияны таматасы Суванна Чолакова болганды.

Эрттенликде атала-анала, пионерле да кеслеринде жыйылып, митинг бардыргандыла. Анда Ата журтха сыйемклик, кертилик бла байламлы насийхат сёз айтылганды. Ызы бла жаш адамла къауум устазлары бла музейге келгендиле.

Ала Къайсынын юйюнде болуп, белгили малкъар поэтни жашау жолуну, къадарыны юслеринден кёп жангы зат эшитгендиле, аны Улуу Ата журт урушка къатышханын юсюнден шартланы да билирге излегендиле.

Пионерле закийни къабырына да баргандыла. Ызы бла Къулийланы Къайсынын бла Алим Кешоковну эсгертемелеринде да болгандыла. Бу кон аланы эслеринде кёпге дери къаллыгы сёзсюзду.

ОСМАНЛАНЫ Хыйса.

Къолларын келгенни аямайдыла

Энчи аскер операцияга къатышханлагъа болушлуккъа Черек район 20 тоннадан аслам жокъ жыйганды, деп билдиредиле районну администрациясыны пресс-службасындан.

Районну жамауаты «Харне да Хорлам ючюн!» деген жандаурулукъ онлайн-марафонна тири къатышганды. Жер-жерли самоуправление советни, районну администрациясыны, «Артва бир атлам да угъай!» деген волонтер биригиуно башламчылыкъларын эллиле саудай да къабыл кёргендиле. Битеу жыйылган ахчага дарманла, жылы кийимле, квадрокоптерле эм башха

керекле алыннгандыла.

Къабарты-Малкъарны Башчысы Казбек Кокковну буйругъун толтурууу чегинде районну башчысы Къулбайланы Аланны, эл администрацияланы таматаларыны, жер-жерли самоуправление советни депутатыларыны башчылыкълары бла болушлукъ керекли жерге тапдырылганды, андан а белгиленген пунктлагъа юлешингенди.

Черек район энчи аскер операцияга къатышханлагъа дайым себеплик этеди. Къырал, жамауат, энчи организацияла, бизнес бла юрешгенле, халкъ да къолдан келгенни аямайдыла.

Улуу кёллюлюк этген жокъду, хар адам да болушурга итинеди, - деп чертгенди Къулбайланы Алан.

Энчи аскер операцияга райондан да жашла къатышдыла, ала жамауатха аскерчилеге былай эс бургъаны ючюн ыразылыкъларын билдиргендиле. «Бизге иги тюбегендиле, аскерчилени кёллери жарыкъ эди», - дегенди Къулбай улу.

Районну жаш тёлую да бу ишден бир жаньнда къалмаганды – «Солдатны алгъышла» акцияны чегинде писмола жазып жибергендиле.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфия.

Саулукъ

Болушлукъну –
терк да, тынгылы да

Къабарты-Малкъарны республикалы клиника больницаасыны (РКБ) медицина реабилитация бѣлжюне жангы оборудование салыннганды – робот халда ишлеген комплексле, тренажѣрла эм физиотерапия аппаратла. Ол «Саулукъ сакълауны иги жалчытырча медицина реабилитация» федерал проектке кѣре ишлеп башлаганды.

Бююнлюкде РКБ-ны специалистлери жангы оборудование бла болушлукъ тапдырыу жаны бла ахшы сынам алгандыла эм жетишимле кѣргюзтѣп башлагандыла. Робот халда ишлеген комплексли оборудование кѣп болмай инсульту кѣтюргенлеге эм не-

врологиялары болгъан саусуланы чархларын кючлерге, аягы юсюне салыргъа болушады.

Реабилитация хар саусузну энчи халин тинтиуден башланады. Аллай амал инсаннны сакъатлыкъдан кутхарыргъа болушады. Бююнлюкде тийишли курсланы онал-

ты мингден аслам ѳтгенди. Эсге сала айтсакъ, аны бизни жерлешлерибизни медицина ОМС-полис бла хакъсыз ѳтерге онглары барды.

– Биз саусулагъа медицина болушлукъну комплекс халда берирге итинибиз. Ол санда заманында больницагъа

салыргъа, саулугъуна багъаргъа эм реабилитация бардырыргъа тийишлиди. Аллай амал адамны саулукълу жашаугъа къайтарыргъа ахшы себеплик ѳтеди, – дейди КъМР-ни саулукъ сакълау министри Рустам Калибатов.

Бизни корр.

БАЙЛАМЛЫКЪЛА

Бирге ишлеу
къыйматлы болур ючюн

Кѣп болмай Къабарты-Малкъар къырал университетде Кърымны эм Севастопольну вузларыны келечилери бла тубешиу болганды.

Анга Кърымны федерал университетини ректоруну кенгешчиси, доцент, экономика илмуланы кандидаты, сыйлы экономист Инна Ходыкина, Севастопольну къырал университетини право институтуну доценти, юридический илмуланы кандидаты Юрий Оболенский, ядер энергетика эм промышленность институтуну химия эм химия технологияла кафедрасыны доценти, педагогика илмуланы кандидаты Светлана Федорова, Кърымны Ич ишлерини университети акъыл-психология болушлукъ тапдыргъан бѣлжюню таматасы, полицияны подполковниги Оксана Удовиченко, Саууланган кючлени запасадагы офицерлерини «Мегапир» миллет ассоциациясыны КъМР-де бѣлжюню башчысы Атайланы Жашарбек, КъМКЪУ-ну ректоруну къуллугъун толтургъан Юрий Альтудов, вузну келечилери эм башхала къатышхандыла.

Тубешиуно ача, Юрий Альтудов университетини студентлерине, профессор-педагог кадрларына эм башха шартлагъа кѣре Шимал Кавказда терк айныгъан вузладан бири болгъанын белгилегенди. Мындан арысында да арада байламлыкъ айны барлыгына да бек ийнаннганын чертгенди. «Сиз бизнича «Приоритет 2030» программага къатышасыз, ол себепден бир оюмгъа келаялыгъыбыз баямды. Аллай таукеллик жетишимлеге келтирмей

амалы жокъвду», – деп къошханды Юрий Камбулатович.

КъМКЪУ-ну стратегиялы айныу эм тыш байламлыкъла жаны бла проректоруну къуллугъун толтургъан Хусейн Кушов да вузну тарыхыны юсюнден толу хабарлаганды. Ол санда бююнлюкде мында 18 мингден аслам студент окъугъанын, 200 минг квадрат метрде билим беруу эм илму объекте орналгъанларын, тогуз институт, медицина факультет эм халкъла аралы бийик школ ишлегенди да билдиргенди.

– Тыш кыраллы студентлени саны бла КъМКЪУ Шимал-Кавказ федерал округда биринчи жердеди. Бусагъатда мында 45 кыралдан 2 минг жаш адам окъуйду. Аланы кѣбюсю Индинаны бла Египетни келечилеридиле.

Университетде илмуланы 150 чакълы доктору эм 400 кандидаты

урунады. Биз эрттегили эм сынамлы вузладан бирине саналабыз. Ол себепден гуманитар, медицина, инженер эм башха усталыкълардан да тынгылы билим берибиз, – дегенди Хусейн Сагидович.

Бизни да сынамыбызны, жетишимлерибизни ачыкъларча шартла аз туйюлдюле. Бююнлюкде Севастопольну къырал университетине 12 институт, колледж эм лицей киредиле. Мында «чагъырчылыкъ», «дендрология», «парк бла байламлы молк», «ландшафт агрономия», «битимлени экзотика халда ѳсдюрюу» дегенча ботаника бахчаны таматасы, эл молк илмуланы доктору Юрий Плугарь: «Къабарты-Малкъар не заманда да бизге ачык болганды, менден салам айтыгъыз эм не тюрлю жаны бла да

билимгизни ѳсдюрюге сюйгенигизни билдиригиз», – деп кѣллендиргенди. Ол себепден кѣп тюрлю тематика бла да ишлерге хазырбыз.

– Проектлени бирине кѣре, студентле бла алышыныргъа умутубуз барды. Аны бла бирге жаш алимлеге Кърымны ботаника бахчасында кыралда уллулугъу бла экинчи жерни алгъан энчи лабораторияда флора бла фаунаны тинтирча онг табылыкъды.

Мындан арысында байламлыкъда ишлерча «жол карта» жарашдырыргъа КъМКЪУ-ну келечилерин кесибизде сакълайбыз, – дегенди Инна Ходыкина.

Юрий Альтудов да медицина эм молк эм жангы биотехнологияла жаны бла биригип ишлеуно къыйматлыгъа санаганды.

МАГОМЕТЛАНЫ Сулейман.

Экономика

Аш-суу элпекди

Былтыр Къабарты-Малкъарда аш-суу продукцияны чыгарыу 102,3 процентни тутханды. Ол санда ѳтмек, тылдан этилген ашарыкъла, тахта кѣгетледен консервала, кефир, бишлакъ, хумзу эм башха затла кѣбейгендиле.

Суусап сууланы да бар тюрлюсюнден буруннугъу жылдан эсе 107 процентге аслам сатылганды. Хайырлануучула асламысында спирт къошулмагъан сууланы, аракыны эм чагъырыны бар тюрлюлеринден алгандыла.

Саула алып айтханда, сагъынылгъан кезиуге аш-суу продукциядан бла башха товарладан 21,4 миллиард сом багъасы сатылганды. Ол буруннугъу жыл бла тенгледиргенде, 101,4 процентге кѣпдю.

Магъаналы кѣрмюч

Кѣп болмай Дубайда Персия богъазны кыралларыны «Gulfood 2023» деген 28-чи халкъла аралы кѣрмючю ѳтгенди. Анга Россейден аш-суу продукция чыгаргъан 75 биригюу къатышханды. Алагъа эл молк министри орунбасары Сергей Левин башчылыкъ этгенди.

Бизни предприятияларыбыз кѣбюсюнде мирзеу, эт, жау, сют, тюрлю-тюрлю суусап суула, шоколад, ун бла бал туз къошулмагъан ашарыкъла эм башха затла чыгаргъанладыла. Форумну чеклеринде предпринимательле коллегалары бла 450 чакълы тубешиу ѳтдюргендиле.

Сергей Левин айтханда кѣре, быллай даражалы форумну хайыры бла аграр рынокда тюрленюу бла шагъырейленирге, Бириккен Араб Эмираланы, Персияны, Африканы Жууукъ Востокну кыраллары бла жангы байламлыкъла кыуаргъа аламан онг барды.

Туризм файдалыды

Былтыр Къабарты-Малкъарда туризм-рекреация бѣлжюне 11 миллиард сомдан аслам файда тошюрюлгенди. Ол буруннугъу жыл бла тенгледиргенде, 7 процентге кѣпдю.

Федерал налог службаны республикада управлениасындан билдиргенлерича, туризм бла байламлы 542 миллион сом налог тѣленгенди. Буруннугъу жыл бла тенгледиргенде, мында да 7 процент ѳсум эсленеди.

Былтыр республикада 1,2 миллион адам солугъанды. Ол да аны аллында жылдан 11,7 процентге кѣпдю. Къонакъланы танг кесеги Элбрусда, Нарзанла таласында, Чегем чучурлада, Чирик кѣлдеде эм Нальчикде болургъа сюедиле. Аны бла бирге арт заманда къонакъланы да санына къошула барады. Сѣз ючюн, бююнлюкде 227 объекте бир жолгъа 16,5 минг адамны сыйындырыргъа онг барды.

Эллилеге таплыкъгъа

Кѣп болмай «Иш кѣллю Россей» жамауат организацияны эм КъМР-де предпринимательле билеклик этген араны болушлукълары бла КъМР-ни Жаш тѣлюню ишлери жаны бла министрствосуну «Бизнесни элге» деген проектни кѣргюзтѣуу болганды. Анга сагъынылгъан ведомствону таматасыны орунбасары Ахметланы Артур, «Иш кѣллю Россей» жамауат организацияны бѣлжюню таматасыны орунбасары Елена Давыдова, жаш тѣлю бла иш бардыргъан Юлия Зотова, КъМР-ни предпринимательле билеклик этиу арасыны ишчиси Хадига Абидова къатышхандыла.

«Бизнесни элге» проектни баш магъанасы элде жашагъан 16-35 жыллары болгъан жаш тѣлюге кеслери бир тюрлю иш башларча предпринимательстволукъ бѣлжюу бла шагъырей эттергенди. Ол санда энчи болум бла байламлы къыйматлы бизнес-проект кыуаргъа юйретиргенди.

Анга кѣре, жууукъ заманда республиканы бир къауум элинде жаш тѣлю бла тубешиуле ѳтерикдиле. Андан сора да, проектни ахырында этилген жумушланы эсеплерча жыйылыу болукулду. Аны чеклеринде экспертле тубешиуле ѳтдюрлюкдюле, проектлени хазырларгъа эм кыорууларгъа юйретирдикдиле эм ишчи жерлени ярмаркасы да ѳтерикди.

КУРДАНЛАНЫ Сулейман хазырлаганды.

ОГҮРЛУЛУКЪ

Ариу, жумушакъ ауазлы тенгибиз

Мариям Къыргызстанда туугъан тёлүденди. Школгъа Акъ-Сууда баргъанды. Аны 1972 жылда бошагъанды. Ызы бла Къабарты-Малкъар къырал университетни филология факультетини орус-малкъар бёлүмюне кирип, урунуу жолун, окъуй тургъанлай, телевиденияда машинистка болуп башлагъанды. Ол кюнлени эсгерге: «Студент эдим, ары чакъыргъанларымда. Кеси кесиме ышанмагъанам, аллай жерде ишлеяллыкъма деп. Мени бу ызгъа салгъанладан бири Макътланы Сафар болгъанды – халкъ поэтибиз, ишин билген, ишлеген адамны сыйын да кёрген. Анда ишлегенле бары да манга ариу тюбеген эдиле: Шаханланы Нафисат, Мишаланы Аминат, Моттайланы Светлана, Гайыланы Тамара, Жаболаны Людмила, Бачиланы Тамара, Жеттеланы Михаил, Биттирланы Жаухар, Атайланы Магомед... Тамата режиссёр Панасян бла Уналаны Валентина уа мени биринчи устазларымдыла, пулт бла биринчи мени шагъырей этгенле да ала болгъандыла», – дейди ол.

Бир кыуум жыл анда ишлегенден сора, Тебердиланы Владимир бла юйор къурап, эки жашы Илияс бла Залим бир кесек есгенлей, Созайланы Ахмат чакъырып, Мариям радиога келгенди. Анда ишин фонотекадан башлагъанды. Бирлеге ол эригиулу да кёрююр, Мариямга уа угъай. Ол анда бизни алтын хазнабызны иеси болуп, андан хар бир берюуге керекли жырланы, таурухланы, кетген адамларыбызны жазыуларын да тапдырып, аны бла радио берюулени сейр этип тургъанды. Бюгюн да, кёл жылланы звукорежиссёр болуп турса да, фонотекада болгъан байлыкъны аныча тергеген, хайырлана да билген азды.

Бусагътадагы ишине уа аны фонотеканы отоуна кюншуда аппаратныйде ишлеген звукорежиссёрла Энейланы Рая бла Бадалланы Амина юйретгенди. Бу усталыкъ бла Мариям биринчи

Бюгюн бизни ана тилибизде китапла чыгъадыла, жырла айтыладыла, радио, телевидение берюуле да барадыла. Алада этилген ишни авторлары белгилидиле. Алай а ол затланы жамаутха туура этер ючюн кюч салгъанланы асламысы ташада къаладыла. ГТРК «Кабардино-Балкария» атлы къырал радиода ишлеген Тебердиланы Мариям, Геляхланы Маликни къызы, аладанды. Ол анда звукорежиссёр – магнит жазыулада инженер болуп урунганлы къыркъ жылдан атагъанды.

орус редакцияда ишлеп башлагъан эди. Анда анга къыйын салгъанланы арасында Мариям, кеси редактор болгъанлыкъгъа, пултда ишлей билген Борис Бербековну да уллу ыразылыкъ бла сагъынады.

Ишни кыуум болуп этгенде, айхай да, фахму, билим, ишге кёлю бла берюуле да бек керекли шартладыла. Алай болмаса, радио, телевиденияда иги берюу этген къыйынды. Ол не бу адам бла радиорепортаж этер ючюн, иги хазырланьыргъа керекди, ол адамны ишин юсюнден не къадаар кёл билирге. Насыпха, Мариям бла ишлегенле ол затны иги аныгъайдыла. Радиода кимге да юлгю болурча радиожурналистле кёлдюле. Аланы сагъына: «Мен аланы барындан да юйренгенме, бюгюн да юйрене барам. Жангы келген журналистлеге юлгюге, аланы юйретирге тамата кыуумну берюулерин салама», – дейди ол.

Звукорежиссёр таууш бла, ауаз ла ишлейди. Мариям кёл адамны ауазын эшитгенди. Айтханлары тап барыча, кёл жазыулары юслеринде ишлерге, тюзетирге тюшгенди анга. Иги сёлешгенлени сагъынганда, биринчи

президентибиз Валерий Кокковну, алда КъМР-ни Правительствосуну председатели болуп тургъан Чеченланы Хусейни, депутат Людмила Федченкону, башхаланы да айтады ол. Сёзю тюзетилмезча репортажла этгенлени араларында Гочияланы Сагидни айырмалыгъа санагъаны да белгилейди.

Алай а, берюуну хазырлагъанда, кёлпелени айтханларын тапландырыргъа керек болуп да къалады. Бирле эркин сёлешедиле микрофон аллында, бирле – абызырап. Ол себепден звукорежиссёрга бирде сёлзлерин угъай, харфларын тюзетирге окъуна керек болады сёлешгенди. Къайсын анда ишлеген, айтыр сёзюню да артыкъ низамын ишлегени аныча киши да аныгъай болмаз.

Къулииланы Къайсын а ариу сёлешгенлени тизмелеринде энчи турады. «Мен аны кеси бла бир ненча керге тюбешгенме. Биринчи керге фонотекада ишлегенди. Къайсын анда ишлеген Зоя Жаттиевагъа: «Зоя, ол мен суючю музыканы бир салчы», – деген эди, сора стойкагъа таянып, къолун да жаягъына салып, Шопенге тынгылачу эди. Ма ол себепден Къайсынны ауазы

да музыканы сайлай туруп, мен ол кеси суючю Бетховенни бла Шопенни айырычуума. Ала тап келедиле», – дейди Мариям.

Керти да, звукорежиссёр радио берюуну айтбай, ол ишде музыканы хайырланады. Аны да къалай сайлагъаны кесини тасхалары бардыла. Хар ауазны кесине жарашан музыка болгъанын белгиле, Мариям былай айтады: «Бирлеге тап келген музыка, не алапат болса да, башхасына жарашмай да къалады. Хайырланган а, орус классикадан башлап, халкъ макъамлагъа, органнга дери бары да керекдиле. Къазимни, Къайсынны жашауларыны юсюнден берюуледе сыбзгъаны макъамын салама. Кёл берюулеге уа классика флейтаны таууш жарайды...»

Тебердиланы Мариям поэзияны бек сюеди. Ол биргесине ишлеген журналистле бла бирге этген берюуледе дайым музыкалы назмула айтыладыла. Дагъыда аны сыйген темасы – Ата журт уруш, анда этилген гитилликледиле. Батырлыкъны юлгюсюн а холамлы кызы атасында кёргенди. «Атам урушну аллындан ахырына дери къазауат этип, бир санын да анда кыюуп, юйорюн, урушдан сора да костыльле бла юч жыл излеп, алай тапхан эди Кегетиде Къыргызстанда. Эгечими сегиз жылдында биринчи керге кёргенди атам. Артанарта миллетими тарых жолун ачыкълагъан чыгъармала бла да кёл салып ишлейме. Кёлчюнчюлюкюню юсюнден да энди сагъышларым толудула, магъаналыдыла...» – дейди ол.

Ол алай болгъанына биз кюн сайын тюшюнебиз – ауазын эшитмекке да, ариу, жумушакъ сёзю тенгибиз, радио-чю Мариямны иши кёрюнюп турады. Кырал а аны «Къабарты-Малкъарны маданиятыны сыйлы къуллукъчысу» деген ат бла белгилегенди.

МУСУКАЛАНЫ Сакинат.

ТЮБЕШИУ

Миллет макъамла узакъдан эшитиле эдиле

Бу кюнледе Нальчикде Марко Вовчокну юйю-музейинде «Долинскде тюбешуле» деген ат бла къууанчлы жыйылыу болгъанды. Аны Дуния Артий комитетни вице-президенти Ауес Бетуганов, Искусстволаны Шимал-Кавказ институтуну профессору Людмила Шауцуква, КъМР-де китапны сыйгенлени обществосуну толтуруучу советини таматасы Наталья Шинкарёва, музейини директору Энецца Лажараева къурагъандыла. Аланы башламчылыкъларын КъМР-ни Жамаут палатасы, Республикалы миллет музей да уллу ыразылыкъ бла къабыл кёргенди.

«Маданият тюбешуле огъурлу къоншулукъгъа къуллукъ этедиле» деген ат бла бардырылгъан тюбешуеге къоншу республикаладан келечиле да кёлгенди. Аланы араларында Чечен Республикадан Жамаут биригиулени союзну председатели, ЧР-ни Жамаут палатасыны кыуумна кирген Мамий Муцаев, Ингушетия Республиканы Композиторларыны биригиуно таматасы Фариза Шадыжева, КъЧР-ни эмда Ингушетияны халкъ артисти Аллаудин Эсмурзиев да бар эдиле.

Жыйылыуда сёз жаш тёлюню, билим берюуну, ниет байлыкъны, къоншу байламлыкъланы юслеринден баргъанды. Кеслерини оюмларын айтып Людмила Шауцуква, Ауес Бетуганов, Ирина Тапалова, Феликс Накоев, Энецца Лажараева да сёлешгенди.

Энецца Лажараева уа, къонакълагъа Марко Вовчокну юйю-музейин да кёргозтуп, аны юсюнден кёл сейирлик хапар да айтханды.

«Мария Велинская – Марко Вовчок ёлгенинден сора, аны ол бек сыйген кертме терекни тюбюнде асыраларын осуят этген эди. Аны ол тилегин толтургъандыла, алай, жарсыугъа, терек сакъланмагъанды. Терек бахчачылыкъ жаны бла илму институтну директору Баккуланы Жамалны эмда Нартох ёсдюрюк жаны бла илму институтну директоруну орунбасары Лиуан Азубегитуну хайырларындан ары келген къонакъла кертме терекчиле орнатхандыла. Ол юйно

иесин дайым да эсде тутуп турурча этилген мадарды», – дегенди музейни директору.

Тюбешуно къурагъанла жарашдыргъан концерт программа да бек бай эди. Аны кезиуонде Къабарты-Малкъарны эмда Ингушетия Республиканы келечилери жырларын эшитдиргенди, назмула айтхандыла, теспеуле да кёргозгенди. Миллет макъамла Долинскде узакъгъа эшитиле эдиле. Къууанча республиканы санаторийлеринде солуп, саулулкъларын кючлендире тургъанла да келген эдиле. Ала концертге къарап, ыразылыкъларын толкъун къарсла бла билдиргенди.

ХОЛАЛАНЫ Марзят.

Эсгертиу

Бюйрекни кюнюне жоралап

Орта кюн 9 мартда Къабарты-Малкъар къырал университетни медицина факультетини профессор-преподаватель кыууму Б.Браун компанияны бюйреклеге бакъган арасы бла бирге Бюйрекни битеудуния кюнюне жоралап, келгенлени саулулкъларын тинтирдиле.

Бу иш КъМР-ни Саулулкъ сакълау министрствосуну себеплиги бла бардырыллыкъды. Аны кезиуонде Б.Браун компанияны арасында (Нальчик ш., Головок ор., 76. Хуранов орамдан кирип) келгенлени бюйрекле не халда болгъанларына хакъсыз къараллыкъды. Андан сора да, тюрюл-тюрюл усталыкълары болгъан врачла консультацияла берликдиле.

Саулулкъларына къаратыргъа сыйгенле ары дери бек аздан 8 сагатны ашамай келирге керекдиле.

Принём 9:00 сагатдан 12:00 сагатха дери барлыкъды.

МЕЧИЛАНЫ Кязим
Салам жаздым санга

Салам жаздым санга артык,
Сени бек сүйгеним сартын.
Берме манга созган алтын,
Сүймекликни ириатын.

Сен бир юйню чырагысы,
Тийребизни ийнагысы,
Сүйген болсанг – кыйналырса,
Сөзлериме кёл салырса.

Угъай десенг, чалгъым ташха,
Тиерми деп, ичим – тасха!
Къарамасза акъсакъ жашха,
Сан этмезсе, алып башха.

Эй-хей, жаным, хур мелегим,
Акъылынгы терк билейим!
Келечиле жиберейим,
Аллахдан да бек тилейим!

КЪУЛИЙЛАНЫ Къайсын
Насыпты этген ариулукъ

Тиширыу ариулугъуна
Кёп заманлада таш атылды,
Алай ол, азапла отундан
Къутула, ариулай къалды.

Тиширыу жарыкъ бере келди
Мени кёп кечеме, кюнومه,
Аны бетинден нюр тегюлдо
Хар дайым тышюме, тынومه.

Тиширыу ариулугъуна
Сейир этмегенле – сокъурла.
Ол жерни жарытып тургъанын
Ангыламай къалдыла ала.

Да, тиширыу ариулугъун

Кюйдюралмай кюйдула отда.
Ол ариулукъ, насыпты эте,
Мени да тангым болуп атды.

ЗУМАКЪУЛЛАНЫ Танзиля
Тауду къызны жбыры

Мен тап-таза тау хауда,
Тауда ёсгенме.
Къара бояун шортгенди
Тау кече эшмеме.
Къаты ташдан алганма мен

Тёзюм, чыдамлыкъ.
Халал халкъым берди манга
Аллай адамлыкъ,
Жер да, кёк да ышанырча –
Ышангылылыкъ.
Бир адам да айып салмаз –
Бек ариу къылыкъ.
Чомартлыкъ да берди жерим,

Берди халаллыкъ.
Чырайыма, сыфатыма
Жокъ сёз табаллыкъ.
Ариулукъну бергендиле
Къаяда гюлле.
Жарыкълыкъны уа – бу таулада

Бек ариу кюнле,
Кёкде жюзген акъ булутла –
Жумушакълыкъны,
Тау башында чыммакъ къарла –
Акътамакълыкъны.

Огъурлулукъну алганма мен
Огъурлу жерден.
Таукеликни алганма мен
Тауда тау желден.
Жарыкъ ённю алганма мен

Булбул жырлаудан.
Ётгюрлюкню алганма мен
Ётгюр тау суудан.
Ёттемликни алганма мен
Бийик тауладан.
Жюрегими тазалыгъын –
Тау шауданладан.
Ышарыу алганма мен
Эрттен жулдуздан,
Намысны да бийиклигин –
Беш тау аууздан.

«Балкария» фольклор-этнография къырал тепсеу ансамбльни солисткалары.

Алгышпаула

Ахшылыкълагъа учундурасыз

Багъалы тиширыуларыбыз! Халкъыбызны, миллетибизни сакълагъан аналарыбыз, эгечлерибиз, къызларыбыз, байрамыгъыз огъурлу кюнде келсин! Сиз бар къадарда биз тамблагы кюннге ышаныу бла къарайбыз, ахшы ишлеге кёлленебиз, учунабыз.

Сиз болган къадарда бизни къадар алдаялмаз. Юйорюгозюню, жууукъ-тенгни къуандыргъандан улуу къыйнылыкъга тюбемегиз. Жазда чакъган полню назиклиги, шорха суулары тазалыклары,

тау теппелени ариулуклары, эрттен жулдузну жарыгы – бары да сизге сауға болсунла.

Хурметли эгечлерим, март айны байрам кюню ариу насып, жарыкълыкъ берсин, юйорюгозденюйдегигизден къууанып, муратыгъыз, онгугъуз да бирге шубёх, тенг болуп, бизни кёл этдире, жашагы!

ДОДУЛАНЫ Аскер,
«Минги-Тау» журналны баш редактору,
КъЧР-ни халкъ поэты.

Жарыкълыкъны белгилерисиз

Огъурлу тиширыуларыбыз! Багъалы, сыйлы, дуняны ариулугъун жюрютген эгечлерибиз! Сизни хайрыгъыздан бизни хар кюнубюз, тегерегибиз да жарыкълыкъдан, айбатлыкъдан толады, Аллах сакъласын сизни!

Къыйын заманлада тутуругъубуз боласыз, ёскоп келген тёлюню сакъларга улуу кюч-къаруу сала-сыз. Бююнледе да уланларыгъыны ата журтубузну къорууларга ашырып, аланы къайтырларын сакъларысыз. Хар биригизни ахшы умутларыгъыз толуп,

хар ананы жашы къолуна сау-саламат жыйышсын.

Сизни ариулугъугъузга, сыйлылыгыгъызга кёредиз бизни дунябыз да. Мындан арысында да чырайыгъыз, сый-намысыгъыз юсогюзден кетмесинле, насыбыгъыз, къууанчыгъыз, жырлар, тепсер конлеригиз кёл болсунла. Келир бу заманнга барыбыз да къууанч бла жетейик.

БЕЧЕЛЛАНЫ Хабас,
«Эрирей» халкъ ансамбльни солисти.

СЁЗБЕР

ЭНИНЕ: 2. Бу ариу атны кёп жылланы Къабарты-Малкъарда маданият министрни экинчиси болуп турган Энейланы ... бла Огъары Малкъарда школну директору болуп турган махтаулу къызыбыз Къарчаланы ...жюрютедиле. **7.** Нарт анасы. **8.** Байчеккуланы ... иги кесек заманны педучилищеге таматалыкъ этип тургъанды. **9.** Башийланы ... филология илмуланы доктору, профессор. **13.** Мартда кёп жайылган гюл. **15.** Бизге ёхтемлик берген сыйлы аты дунялагъа белгиле назмучу къызыбыз. **17.** Бир заманда терезе ауузданы толтуруп туруучу гюл (герань). **18.** «Кесин суйген» гюл. **19.** Биринчи малкъар жазыучу тиширыу.

КъМКЪУ-да ректорну экинчиси болуп тургъанды. **3.** Бу атны уа республикабызны таматасыны кенгешчиси эмда маданият министрни экинчиси болуп турган ариу да, акъыллы да къызла жюрютедиле. **4.** Кюнчокке ушаган сары гюл. **5.** Онжети жылны улуу колхозга таматалыкъ этип турган таулу тиширыу Мусукаланы **6.** Суйгенлени таскаларын бирдирген гюл. **10.** Агъачда ёсген акъ къонгуроулу голчок. **11.** Малкъар театры алаамат артисти, жыр устасы Жангоразланы **12.** Жан жаратхан гол дейдиле анга. **13.** Кёп жаш адамланы жолгъа салган, алаамат жырчы устазыбыз Таукенланы **14.** Социалист Урунууну Жигити – Умайяны **16.** Гюллени патчыы.

Газетни 22-чи номеринде басмаланган сёзберни жууаплары:

Энине: 6. Мухажир. 8. Алим. 9. Алан. 10. Айыплыкъ. 11. Хумай. 14. Ыстым. 17. Сатыр. 20. Ахлула. 21. Улутха. 22. Локъум. 23. Адетли. 24. Ышанла. 25. Хуан. 28. Школа. 31. Матух. 33. Къатлама. 34. Шаркъ. 35. Къына. 36. Алабама.
Ёресине: 1. 19. Умай. 2. Ахшыла. 3. Ажаллы. 4. Аракъы. 5. Алам. 7. Шарт. 12. Урходук. 13. Абустол. 15. Саугъала. 16. Ырхылау. 17. Салих. 18. Токълу. 19. Румын. 26. Уртлам. 27. Аламат. 29. Омар. 30. Акъкъаш. 31. Макъам. 32. Танк.

ЭРИШУУ

Ана тилни терен билдирге итине

«Ана тилим, мени бла шүөч бол!» деген аты бла республиканы Б. Пачев атлы сабий библиотекасында февральны ахыр күнлеринде болгъан эришуу да ол проектти чеклеринде баргъанды. Анга Нальчик шахарны, Бахсан районну Атажукино элини бла Черек районну Аушигер элини школчулары къатышхандыла – бары да алтмыш беш оқуучу. Бу эришүүню ишин къонакъбай

Сабий китапханалада урунганланы жамауат ишлери бир заманда да тохтамайды. Бизни республикада жашагъан халкъланы тарыхларына, миллет тиллерибизге аталгъан эришууле да быллай жерледе дайым болгъанлай турадыла. Бу бара тургъан жыл библиотечачылаға «Бизни тамырыбыз. Халкъ чыгармачылыккыны оқуйбуз» деген халкъла аралы акция бла башланганды. Ол акцияны мураты Россейни халкъларыны ёсе келген төлюлери башха маданиятланы, башха динлени келечилери бир бирге тамырыбыз берсинле, бир бирни ангыларга, бир бирге тэзерге юйренсинле деп, алайды.

тилдеде китаплары киргенди. Лариса Яхтанигова сабийлеге ана тилни жашауда магъанасыны юсюнден, Россейде аны сакълар ючюн этилген ишлени да санап, алай хапарлагъанды. «Ана тиллени халкъла аралы күнлерин белгилеу 2000 жылда февральда башланганды. Ол затха къайгыргъан адамла этгенди аллай оноуну. Бу сагъатда кеп адам, ана тиллеринден ёнгелеп, кеп жүрюген тиллени сайлайдыла. Ма ол себепден, болумну тюзетир ючюн, миллет тиллеге артык эс бурулуп башлагъанды. Биз, библиотечачыла, ана тилден бла адабияттан дерс берген устазла бла биргелей ана тилге, тарыхыбызга, ата-бабаларыбыз минг жылла бла жыйгъан адет-төрелеге сакълар болургъа чакъырабыз сизни», – дегенди ол.

риуле этгенди. Ызы бла оқуучула башха оюннга кёчгенди: «Кесинг халкъыныгъа нарт сёзлерин эсге тюшюр», «Нарт сёзлени магъаналарын ангылат» деген соруулаға кёре, къаллай нарт сёзле, айтыула

гъа жарамгъанын, халкъны иги төрелеринде бир бирни сыйлоп, ариу кёроп, жарашып жашаргъа кереклисин ангылатханды эм сабийлеге, аланы устазларына, ата-аналарына да саулык, жетишимле тежегенди.

Шауаланы Разият ана тилден бла адабияттан оқутхан устазланы сабийле бла байламлыклары былай ариу болгъанына къуанганын билдиргенди. «Биз былайда устазла оқуучуларына къалай къайгыргъанларын кёроп турабыз. Сиз аланы къуандыргъаныгъызы да. Сау болугъуз. Хар не да ана тилден, халкъныгъа адеп-къылыгындан, адет-төрсинден башланады. Сиз ол затланы сыйлы кёрсегиз, бир заманда да абынырыкъ тойлоосуз. Ана тилигизни сыйгоус, ана тилде сёлешигиз!» – деп эсгертгенди ол.

Эришүүде сабийлени барысына да бирча онгла берилгенди. Жыл санларына кёре ала юч къауымгъа бёлёнгенди: 6–8-жыллыккъла, 9–11-жыллыккъла, 12–16-жыллыккъла. Ала орус, малкъар, къабарты, инглиз тилдеде назму, хапар да айтхандыла. Кеслери жазгъанланы оқугъанла да болгъандыла.

Малкъар тилде кеп чыгарма айтылмагъаны, бизден бу эришүүле аз сабий къатышханы жарысхан эди, кертисин айтханда. Алай ала: гитчеликте Нальчикде 2-чи номерли лицейден Асанланы Амира бла 9-чу номерли школдан Къалабекланы Мурат, таматалада 75-чи номерли прогимназиядан Тёппеланы Малика бла 29-чу номерли школдан Бапыналаны Расул, сора Аушигерден Башияланы Саида бла Сулейман шатык назму, хапар айтып, ары келгенлени къуандыргъандыла. Саида уа бек сыйлы саугъа тийишли болгъанды. Къалгъан малкъарлы

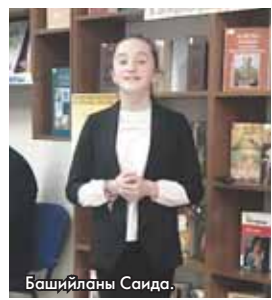
Тёппеланы Малика.

Бапыналаны Расул.

Къалабекланы Мурат.

Башияланы Саида.

Асанланы Амира.

сабий китапхананы баш библиотечачысы Лариса Яхтанигова бардыргъанды. Ол биринчи ары келгенлени бу акцияга аталгъан китап кёрмюч бла таныш этгенди. Анда уа халкъ чыгармачылык – эпос, жомакъла, таурухла, андан сора да Россейни бла Къабарты-Малкъарны жазуучуларыны орус, малкъар, къабарты

билгенлерин кёрюстюп, аланы орус тилге кёчюроп, ол жаны бла да эришгенди ала.

Сабийлени оқууларына багъа бингенле уа Б. Пачев атлы сабий библиотеканы таматасы Светлана Хатуева, филология илмуланы кандидаты, Къабарты-Малкъар къырал университетде социал-гуманитар институтну устазы Загират Хашхожева, республиканы Журналистте союзуну таматасыны къуллугъун толтургъан Шауаланы Разият, назмучу Газаланы Аминат болгъандыла.

Загират Талибовна жаш төлюге ата-бабаларыбыз кёйгъан маданият, санат байлыккыны унутур

жашла бла къызла да алчы жерлеге чыкыгъандыла. Аланы бу жетишимлерин Сабий эм жаш төлю китапны битеуроссей йыйгыны байрамында белгилерикди.

Ана тилни гитчеликден билген игиди. Башха не зат унутулса да, кеп тыш къырал тилле билсөнг да, ол сабийле эсинге тюшген санга сау жашау узуну къуулык этерикди.

МУСУКАЛАНЫ Сакинат.
Суратланы **ОРАКЪЛАНЫ Мариям** алгъанды.

СЕБЕПЛИК

Тынчыракъ амал бла

Бытыр апрельни орташдан башлап аналык капиталны заявлениысиз 2,3 миллион юйор алгъандыла. Къабарты-Малкъарда сертификат аллай амал бла апрельден бююнлюкге дери 4870 юйорге берилгенди. Бу амал бла сертификаты, социал страхованияны фондуна бармай, къырал жумушланы порта-

лында энчи кабинетни юсю бла алыргъа боллукъду. Аны болушлугу бла юйор анагъа берилген ахчаны не жумушлагъа хайырларыгъын сайлаялыккъды, анда къаллай бир ахча къалганы да эсенде туталыкъды.

Биринчи февральдан башлап биринчи сабийге аналык капиталны ёлчмени

кёбейтилип, 586 947 сомгъа жетдирилгенди. Юйор биринчи сабийге сертификаты хайырлангъан эсе, экинчи балагъа 188 682 сомгъа ёсдюрюлгенди. Кёбейтилген капитал сабий 2020 жылдан сора туууп, ары дери ата-ана сертификаты бир кере да алмагъан эсе берилликди.

Билдирюу

Эм иги жамауат советни айырлыккъдыла

Къабарты-Малкъарны Жамауат палатасы «Къабарты-Малкъар Республикада толтуруучу власть органлада эм иги Жамауат совет» эм «Къабарты-Малкъар Республиканы шахарларында бла муниципал районларында эм иги Жамауат палата» деген конкурсла бардырылыкларыны юсюнден билдиреди. Алагъа къатышыу жорукъланы палатаны энчи сайтында табаргъа боллукъду.

Конкурсла жер-жерли самоуправление органланы администрацияларында бла власть органлада жамауат советлени къурау эм айнтыу, алагъа жууаплы эм социал магъаланы

жамауат институтлагъа кез къарамны къурау, халкъ бла къырал эм муниципал власть органланы араларында ахшы байламлыкла тохташдыра билген советлени ачыккълау, алагъа себеплик этиу эм аланы сынамаларын жайыу мурат бла ётдюрюледиле.

Конкурслагъа къатышырга сойгенле аны юсюнден Жамауат палатагъа 2023 жылны 31 мартына дери билдирге керекди. Аны эсеплери 2024 жылны январында чыгарыллыккъдыла.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфия.

Учредительле: Къабарты-Малкъар Республиканы Парламенти бла Правительствоу

Баш редактор
КЪОНАКЪЛАНЫ Хасан
РЕДКОЛЛЕГИЯ:

ТЕКУЛАНЫ Хауа
(баш редактору орубасары),
ЖАНГУРАЗЛАНЫ Нажабат
(баш редактору орубасары),
ТОКЪЛУЛАНЫ Борис
(жууаплы секретарь),
МУСУКАЛАНЫ Сакинат,
ТИКАЛАНЫ Фатима,
ТРАМЛАНЫ Зухура,
УЛЪАШЛАНЫ Мурат.

ТЕЛЕФОНЛА:

Редактору приёмный - 42-63-01. Баш редактору орубасарлары - 42-38-21, 40-04-82. Жууаплы секретарь - 40-03-24. Секретариат - 40-93-62. Корректорла - 42-63-52.

Газет Басманы эм асламлы информацияны эркинликлерин къоруулау жаны бла Къабарты-Малкъар регион инспекцияда 2016 жылда 19 декабрьде регистрация этилгенди.

Регистрация номер — ПИ № ТУ-07-00118. Индекс — ПИ 5893

Газетни басмагъа «КъМР-Медиа» ГКУ-ну компьютер службасы хазыр этгенди.

Газет «Издательство «Южный регион» ООО-ну типографиясында басмаланганды. Ставрополь край, Ессентуки ш., Никольский орам, 5а

Номерге графикге кёре 19.00 сагъатда къол салынады. 20.00 сагъатда къол салынганды.

ГАЗЕТНИ НОМЕРИН ЧЫГЪАРГЪАНЛА:
Мусукаланы Сакинат – дежурный редактор; Кетенчиланы Зульфия, Кучукланы Сафият – жууаплы секретары орубасарлары; Гелеланы Валя (1,2,3,10-чу бетле), Зезаланы Лида (4,11-чи бетле), Ахматланы Люазза (9,12-чи бетле) – корректорла.
Тиражы 1721 экз. Заказ № 438
Багъасы эркинди.

РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ ИЗДАТЕЛЬНИ АДРЕСИ:

360000, Нальчик шахар,
Ленин атлы проспект, 5

электрон почтасы:
elbor_50@mail.ru